

LBRIS

We know
books

Dumitru Popescu

PAȘI ÎN GOL

Volumul 1

Roman

*Ediția a doua
revăzută de autor*

Hoffman

Capitolul unu

Veșmișteanu asculta, cu agenda deschisă pe biroul de lemn întunecat, în care nu nota nimic, deși Mont Blancul butucănos, de ebonită neagră, ținut între degete, sta gata să intre în funcțiune.

De cealaltă parte a biroului, balansându-și pe genunchi blocnotesul, trimisul postului de televiziune național citea cu o deplasată pedanterie întrebările banale pe care urma să i le pună liderului politic într-un proiectat interviu. Îl supraveghea îndeaproape, de pe scaunul din fața lui, cu un strunit aer mefient, directorul cotidianului neoficial al partidului, așteptând momentul când situația i-ar fi impus să intervină. După ce lectura fu încheiată, Veșmișteanu închise stiloul și-l înfipse în suportul mobil de pe birou, ceea ce dădea de înțeles că nu are observații de fond.

— Mda! confirmă, părând totuși că mai reflectează. În mare corespunde tematicii discutate. Nu, Gelule? i se adresă directorului de ziar.

Nu părea nici încântat, nici decepționat. Nu sugera că l-ar mai bântui alte idei, că ar dori un orizont mai larg proiectatului dialog.

— Așa e, se pronunță Gheorghe Viziru, directorul de cotidian, cu oarecare indulgență, cred că e corect. În faza aceasta, când pentru prima dată se flutură ideea candida-

turii dumneavoastră, ceea ce se marchează aici mi se pare suficient. Sigur, putem discuta stilul. După părerea mea, s-ar fi cerut mai multă vervă, dar nu mă îndoiesc că interviueatul va suplini lacuna. Poate e chiar bine să existe un contrast între...

— Ești din branșă, vezi lucrurile cu alți ochi... E un stil reținut, dar nu uita că e televiziune de stat. Și apoi, nici nu mi-ar plăcea să facem giumbușlucuri.

Redactorul zâmbi, cu o nuanță sarcastică spre Vizeru și alta de simpatie recunoscătoare spre Veșmințeanu. La semnalul dat de lider prin închiderea zgomotoasă a agendei de piele cu marginile aurite, se ridicară toți în picioare. Pe măsuta din fața biroului rămâneau neatinsse ceștile cu cafea și paharele cu oranjadă. Redactorul, în costum de oraș, își plimbă privirile pe pereții cabinetului decorati, într-o nerânduială descurajatoare, cu fotografii de diferite mărimi, ilustrând viața publică a președintelui partidului de centru, ca și aspecte ale existenței sale în calitate de entitate umană multilaterală.

— Sugestiv! comentă redactorul, fără să specifice în ce sens, convins că subiectul era bătătorit.

Făcu un gest din care reieșea că vrea să-și ia rămas-bun, dar Veșmințeanu se arătă dornic să-l conducă. Traversară alene toți trei lunga încăpere. La un moment dat, redactorul se opri totuși în fața unei poze. Veșmințeanu se afla acolo într-un grup pestriț, evident multinațional, în fața Papei de la Roma. Musafirul luă o mină întrebătoare, abținându-se însă să manifeste vreo curiozitate expresă. Mai descoperi alături o imagine în care liderului român, întovărașit de alți doi, trei colegi, îi zâmbea fostul președinte sud-african Nelson Mandela.

— Frumoase amintiri, consemnă redactorul până la urmă.

Ieșiră pe culoarul central al clădirii și apoi pe ușa mare de sticlă și fier forjat, de unde începea scara de marmură a sediului. Priviră strada umbrită de coroanele teilor și ale castanilor, parcă total desprinși acum de țelul întâlnirii, dar viitorul intervievat îi readuse la punctul de plecare.

— Știți ce lipsește totuși în această tematică, pe care eu o concep inaugurală? Cultura. Nu vi se pare? Nu ceva complicat, firește. Și în niciun caz ca idee „generală” sau „exhaustivă”. Mai degrabă în genul: „Știu că sunteți mare amator de poezie. Ce poet român din lirica nouă vă reține atenția?” Nu? Ar pigmenta expunerea și ar deschide o fereastră spre alt peisaj. Oamenii încep să fie sătui de politică.

— Nicio problemă! îi veni redactorul în întâmpinare.

Scoase repede blocnotesul și înscrise expresia folosită de Veșmințeanu. După care își strânseseră mâinile, liderul reîntorcându-se în cabinet, urmat de directorul de cotidian. Nu se mai așezară, politicianul antrenându-l pe celălalt într-o lejeră promenadă prin mijlocul încăperii.

— Nu? puse capăt Veșmințeanu tăcerii, ca o concluzie la gândurile sale neexprimate. Apoi: Îmi recomanzi un poet tânăr, original? Dintre cunoștințele tale. Sau din alte cercuri. Înțelegi, n-aș vrea ceva care să-mi pună în lumină proastă gusturile literare. Dar nici ceva care să mă plaseze printre conformiști, printre sclerozați. Și râse. Adică... ceva între... Ambiguu, dar îndrăzneț.

— Neoclasic, neoromantic, postmodern? își dădu importanță ziaristul.

— În devenire. Mi-ar conveni un băiat straniu, un nume care să șocheze, dar și să se confirme, înțelegi? Marele sofisticat în embrion...

— Am un tânăr în sensul acesta. Colaborează la mine. A publicat vreo trei plachete bine primite de elitiști. Scrie și cronici, eseuri... Intelligent, cam introvertit, uneori ciudat de-a binelea. Semnează Artemis. Acesta e chiar numele lui. Cu timpul se va vorbi, cred, despre el.

— Pune te rog pe hârtie o scurtă caracterizare. Și dă-mi una din plachete, ultima, să zicem. Să le am în seara asta.

După consumarea „evenimentului”, Veșmințeanu deveni obiectul elogiilor colegilor de partid, ca de obicei când ieșea în public și recolta, după opinia lor, avantaje pentru formațiunea politică. Nu-l mai satisfăcea însă această mecanică solidarizare partizană – pe opinia unora dintre colegi nici nu punea preț, chiar dacă ar fi fost sigur că e sinceră. Pe cei nu de tot lipsiți de spirit de observație și fler îi suspecta de fanfaronadă. Îl chemă pe Aristide, secretarul general al partidului, un avocat jovial, cu verb glisant, adesea incontinent, trădând superficialitate, dar pe sagacitatea căruia credea că poate conta, când această calitate se reclama în mod expres. Îi ceru să facă un sondaj prin câteva medii – oameni de afaceri, personalități de la ambele capete ale eșichierului politic, militanți sindical etc. Ceva similar îi pretinse și lui Viziru, pe care îl folosea în calitate de consilier personal de presă, de la el așteptând informații despre cercurile intelectuale – cu precădere scriitori și ziariști.

Se întâlnește cu „raportorii” la sfârșitul programului, în cabinet.

— De-acum va fi foarte important pentru noi să luăm pulsul opiniei publice după asemenea pronunțări. Ca să le numesc așa... Și nu otova. Diferențiat, pe categorii. Mai ales corect, exact. Exact la sânge, dacă vreți. Să nu ne îmbătăm

cu apă chioară. Sondăm realitatea și o înregistrăm matematic.

Veșmințeanu intrase în discursul său sec, apăsător și egal, de ședință: când îi plăcea să sugereze precizia gândirii de robot performant, în care nu există nicio fisură de subiectivitate, nicio eroare de interpretare, nicio ambiguitate sau șovăială. Vorbea cu tot aparatul bucal, forțându-și buzele să pună în evidență impecabilele sale coroane dentare, parcă mai lungi și mai îndesate decât la majoritatea oamenilor. Afirmatiile emise astfel căpătau o rezonanță de verdict științific, depersonalizându-se, curățându-se de orice imperfecțiune umană. Vorbea mai ales din dinți, aceștia strălucind incisiv și intolerant, mergând până la sadism, dacă adevărurile ar fi cerut-o. Apoi zâmbi, încă transportat, dar evident dispus să se umanizeze, punându-și altcum în valoare dantura, și anume pe o porțiune restrânsă, unde ferocitatea ideatică se transformă în virilitate amicală, îngăduitoare.

Aristide se conformă invitației pe care i-o adresa președintele prin acea consacrată mișcare a capului și a ochilor, tot atât de fină și expresivă ca și plesnetul ușor al vârfului biciului dresorilor de cai, în manej, la reprezentațiile de gală. Confirmă ideea șefului, amintind în treacăt ce amorf e unori receptat, în sediul lor, ecoul public. Chiar așa, otova, globalizat, cum zisese șeful. Apoi intră în subiect. Firește că atât presa, cât și mediul politic se așteptau ca președintele partidului de centru să candideze la președinția țării. Nu se știa însă când și în ce manieră își va face cunoscute intențiile.

— A surprins stilul nonșalant, puțin evaziv, aproape umoristic, impresia că ai lăsat, chipurile, să-ți scape vestea. Unii văd aici o subtilitate, alții o nesiguranță. Ca și când sprijinul partidului nu ți-ar fi suficient și ai mai aștepta intrarea

în joc a altor factori, pe care nu poți conta deocamdată. La auzul acestei dileme ivite în opinia publică, Veșmiñeanu își dezveli din nou, bine proporționată, podoaba dentară intactă. Îl amuza perspicacitatea celor pe care îi sondase Aristide, dar nu comentă faptul în niciun fel. După părerea lui Aristide, ideea că partidul nu ar fi un sprijin suficient în această mare cursă politică, deși o găsea corectă, nu putea fi lăsată să se sedimenteze.

— Da, trebuie combătută, acceptă liderul, îndreptându-și privirile către Viziru, dar fără a eclipsa sugestia, dimpotrivă, amplificând-o. În fapt, eu exprim o gamă mult mai largă de aspirații și interese decât reprezintă partidul. Aceasta va fi tema, aparent subsidiară, dar în fond principala, a campaniei mele electorale, și pe care în niciun caz nu o vom explicita ca vector al strategiei candidaturii. Să-i lăsăm pe concurenți să se identifice până la contopire cu partidele lor, din care niciunul nu întrunește majoritatea electoratului. Dar acum mă interesează cum au reacționat marile segmente ale societății.

Aristide nu-și putea păstra mult timp calmul politicianului de birou, spiritul metodic și reflexiv. Nu știa să-și dozeze materialul de discuție astfel încât să aibă mereu un as în mânecă. Nici pe scaun nu reușea să stea liniștit, cu toate că scaunul este pentru cozeurii experimentați, ca și pentru negociatorii de profesie, un mic buncăr, o turelă mobilă din care se poate trage în toate direcțiile. Luă pe rând segmentele, cum îi recomandase șeful, deși ar fi fost tentat să-și verse dintr-odată pălăria cu surprize. Se ridica din când în când în picioare, cu pretexte minore, și acelea presupuse – ca să-și aranjeze haina, de pildă, să-și mute scaunul de pe o cută a covorului sau, neputându-și masca nervozitatea intrinsecă, să aranjeze ceva pe biroul șefului, un obiect plasat nefiresc,

un ziar vechi împăturit și uitat într-un colț. Ochii negri, strălucitori, îi jucau în cap ca niște bile vii în fugă pe un jgheab alunecos, buzele îi săltau pe dinții din față, între cea de sus și nările fremătânde adunându-se bobite de sudoare pe care le întindea cu degetele rășchirate lăsând pielea feței lucie. Începu cu politicianii. Pe ei îi frapase felul cum defini-se Veșmințeanu poziția de centru, aria doctrinară, mai ales socială și filosofică a partidului. Îi neliniștea o presupusă tendință de a-și însuși câte ceva, fără a recunoaște fățiș, atât din perimetrul dreptei, cât și din cel al stângii. Deocamdată nu invocau pericolul sustragerii unor porțiuni de electorat de la cele două partide mari, ci ideea de contradicție în profilul centrului, oarecum redesenat în interviu. Era clar că nu se vor putea evita unele confruntări și că partidul trebuie să se pregătească de o abordare fățișă a problemei. El, Aristide, credea că într-adevăr a venit momentul unei redimensionări a rolului partidului în societate. Fusesse firesc să debuteze pe un areal restrâns, pentru ca în faza de început să nu dea impresia că incomodează pe cineva, că dublează alte formațiuni, dar nu se puteau mulțumi la nesfârșit cu fâșia îngustă pe care ceilalți îi înghesuiau. Sigur că nu era nicio contradicție, era lupta pentru spațiu vital în politică etc. Etc.

Veșmințeanu arbora acum expresia lui de sfinx impenetrabil.

— E o copilărie, zise, oprind fluxul grimaselor secretarului general, care ba zâmbea șolticar, evocând tactica lor înșelătoare în lansarea pe piață, ba se crispa sarcastic atunci când dădea pe față temerile adversarilor. Efectiv, o gândire infantilă, repetă liderul. Poate măsura cineva cu metrul porțiunile sociale pe care își exercită partidele înrâurirea? S-au dat acte de proprietate în care scrie: voi ăștia, de aici până aici, voi ăștilalți, de aici până dincolo? Ca pe un câmp înso-

rit, decretă el, partidele își proiectează umbra asupra teritoriului electoral în funcție de inspirația lor tematică. Esențial este cum înțelegi nevoile sociale în poziția, atât de nestatornică, a segmentelor. La un moment dat e posibil ca toate partidele să-și concentreze ofertele în aceleași zone sociale. Electoratul va opta pentru cea mai bună. S-a dus vremea când un partid miza de la naștere până la moarte pe una și aceeași clasă, pe o singură componentă a electoratului. Ia să mai terminăm cu prostiile astea! Ne adresăm toți aceluiași popor și poporul îi alege pe cei mai buni. Nu are nimeni niciun monopol.

— Vrei să le spui chiar așa? se hlizi Aristide, nu imputativ sau șovăielnic, ci ca un coautor, ca un complice la o „lovitură”, poate nu în spiritul fairplay-ului politic, dar a naibii de promițătoare.

— Va veni și momentul acela.

Parcă mai vru să spună ceva, dar îi sună mobilul. Se părea că cineva îl solicita într-o chestiune mai complicată și-l rugă pe interlocutor să revină peste o oră. Apoi, cu aerul că începe să intre sub presiunea timpului – se întinseseră prea mult asupra unor idei generale – îi ceru lui Aristide „să sistematizeze și să concentreze”. Află astfel că, la rândul lor, oamenii de afaceri comentau favorabil interviul. Erau mulțumiți de imaginea „civilizată” a capitalismului avansată de Veșmințeanu, nu doar ca aspirație, ci și ca realitate în devenire.

— I-au tușat în special referirile tale la puternicul detașament de tineri, cu înaltă calificare, pătruns în băncile și firmele românești de bază. Specialiștii poligloți, cu studii manageriale în străinătate, mulți abia în al treilea deceniu de viață și deja inițiați în practica occidentală, li se pare cea mai tare și convingătoare reclamă. Și-au dat seama că nici ei

înșiși, oamenii de afaceri, nu știu să exploateze acest atu. În ceea ce privește clasa de mijloc și sindicatele, acestea se arată mai rezervate, dar și ele au reținut ceva, și anume conturarea unei căi moderne de emancipare a societății românești. E vorba de paragraful referitor la profilarea noastră în specialități noi, de perspectivă. Oamenii se întreabă însă, cu ce instrumente...

— Prin reforma școlară, n-au reținut?

— Punctul acesta li s-a părut nesatisfăcător.

— Mda, mormăi Veșmișteanu urmărind dezaprobat neastâmpărul lui Aristide, care se dusese în spatele scaunului și rămăsese în picioare sprijinindu-și palmele de spătar, ca un orator la tribună.

De obicei îl amuza această mobilitate nervoasă, dar uneori secretarul general întrecea măsura. Totuși, făcuse treabă bună, selectase și sintetizase ecourile, nu putea decât să-i mulțumească. Se ridică și sub pretextul că-i transmite ceva confidențial – îi vorbi la ureche un timp – îl conduse la ușă. Reveni cu pas molcom, legănându-și trupul masiv de atlet ieșit din formă, dar impozant, când pe un picior, când pe altul. Haina subțire îi cădea în falduri discrete peste șoldurile lățite, ascunzându-le, salvând o armonie fizică menținută doar ca iluzie. Înainte de a se reazeza întrebă:

— Vrei să bei ceva, Gelule? și, prin insistența tăcerii îngrămadită după aceste cuvinte, atrase privirile ziaristului.

— Mănânci calule ovăz? zâmbi acesta leneș, fără veselie. Chipul lui slab, colțuros, încadrat de perciuni și de o barbă ruginită, pătată cu nicotină, nu era lipsit de expresivitate, dar era rigid. Nici fizionomia, nici vocea nu ofereau nuanțe, condamnându-l să rămână o apariție neelocventă, impunându-se doar printr-o energie rugoasă, care-l făcea cam dizgrațios. Veșmișteanu deschise cu cheia o ușiță din

corpul bibliotecii aflate în spatele biroului și scoase un clon-dir pătrat de cristal, cu dop prismatic, și două pahare grele cu tăietură rudimentară. Turnă generos din lichidul cu strălucire prețioasă de chihlimbar vechi și ciocni cu ziaristul. Gustară, mijindu-și ochii, apoi, de parcă s-ar fi supus unui ritual împământenit, luară câte o înghițitură zdravănă pe care o striviră, cu un vag fior metafizic, în cavitatea palatină, ca pe o uncie de aur fierbinte într-o ștanță de emblemă heraldică.

— Vechi al naibii! exclamă Viziru. De prin cine știe ce mucegăite hrube scoțiene. Puse paharul jos și fără să schimbe nici tonul, nici umoarea, intră în subiect. A fost inspirată ideea cu Artemis. S-a prizat la proporții pe care nu le-aș fi bănuțit. Ziariștii – am stat ieri de vorbă la Asociație – au fost încântați de fraza despre a patra putere, cea chemată să treacă societatea prin sita critică a eticii civice și a obiectivității suprapolitice. Ei au luat partea cu Artemis sub beneficiul de inventar – ce să facem, nu prea avem timp să citim poezie – dar făcând abstracție de valoarea artistică, pe care nu o cunosc, și poate cu atât mai mult de aceea, au deschis ochii mari și au ciulit urechile. Un lider politic citește poezie? În fața presei astăzi nu mai contează erudiția – știm și noi că ea nu circulă sub reflectoare, ci prin unghere discrete; ziariștii au trecut evenimentul în planul culturii propagandistice a politicianului. La scriitori însă – am fost pe la Uniune, am stat acolo câteva ore – ideea cu Artemis a făcut valuri. La-
itmotivul: „Uite, domnule! Politician cu gust artistic. Lider de partid care frecventează templul muzelor!” Chiar dacă Artemis ar fi fost discutabil ca poet – dăr nu e cazul, la Uniune e cotate, câțiva critici pun speranțe în el – scriitorii tot v-ar fi aplaudat. Ar fi spus: „Asta îi place lui, important e că gustă lirica, și încă cea neoficială”. Dar acum mai adaugă: „Îi